

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Francfort, André Wechel, 1581](#)[Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre III](#)[Item Mythologia, Francfort, 1581 - III, 12 : De Nocte](#)

Mythologia, Francfort, 1581 - III, 12 : De Nocte

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre III

Ce document est une version augmentée de :
[Mythologia, Venise, 1567 - III, 12 : De Nocte](#)

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre III

[Mythologie, Paris, 1627 - III, 13 : De la Nuit](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre III

[Mythologie, Lyon, 1612 - III, 12 : De la Nuit](#) est une traduction de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la notice [Équipe Mythologia](#)
Mentions légales

- Fiche : [Projet Mythologia](#) (CRIMEL, URCA ; IUF) ; [projet EMAN](#), Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : [Münchener DigitalisierungsZentrum](#) (MDZ).

Présentation du document

Publication [Francfort, André Wechel, 1581](#)
Exemplaire [Regensburg \(Allemagne\), Staatliche Bibliothek, 999/Hist.pol.1307](#)
Formatin-8
langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Paginationp. 231-234

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques, historiques et religieuses [Nuit](#)
Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 28/12/2018 Dernière modification le 25/11/2024

omnia controversis plena sint, omnia petiuriis, atque plus potest in iudiciis opulenti hominis, quam legum humanarum vel diuinarum autoritas. sed malos denique male perdet. Haec tenus de Tartaro satis dictum est, nunc de reliquis inferorum ministris dicamus, ac primum de Nocte.

De Nocte. CAP. XII.

NEQVE Nox quidem paruo in honore fuit apud antiquos, quam Deorum omnium antiquissimam crediderunt, cum omnes locos ante Deorum ortus occupasset, & informem materiam, quae Chaos dicta est. Hanc tamen nonnulli ex ipsa informi materia natam esse putarunt, sicuti testatur Hesiodus in Theogonia:

Ἰκ Χαίος δ' Ἐρεβός τε μίλαιά τε Νύξ ἰγένοντο.

Inde Chaos est Erebus, Nox & tenebrosa creati.

Hanc antiquissimam vocarunt illi poetae qui è Chao natam esse crediderunt, cum neque illam quidem ante mundum in ordinem digestum vsquam fuisse intelligant. Sic igitur illam antiquam appellauit Aratus in Astronomicis:

Ἄμ' ἄρα καὶ πῶς καὶ οὐτῆριον ἀρχαίη Νύξ
ἀνθρώπων κλαίνοσι πόνον χλιμῶσιν ἰσηκόν
εὐάλωσ' μίγα σῆμα.

Nox antiqua suo curru conuoluitur aram

Hanc circum, qua signa dedit certissima nautis

Commisserat a virum metuendos & ndique casus.

Non iniuria igitur Orpheus in hymnis hanc Deorum ac hominum matrem appellauit, quod omnia ex illa nata esse credantur, ut in his legitur:

Νύκτα διῶν γένετ' ἰσας ἀείσομαι, ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν.

Νύξ γένεσι πάντων, ἦ καὶ κύβητι κελίσωμο.

Te capitiuis Nox alia parens hominum ἦ, Deūμα,

Capitiorum alma parens, quam Cyprida dicimus esse.

Hæc vehabatur in curru, ut fictum est à poetis, cuius ante rotas astra misceere dicebantur, ac præuia esse, sicut in his scriptis Theocritus:

χαίρει δ' ἄλλοι

ἀσίρει Βικίλει κατ' ἀντογα Νυκτὸς ἀπυδοί.

Saluete hinc Noctis

Sylera, qua canthistacitè præcurratū alia.

Finxerunt hęc Deam antiqui nigris vestibus indutam, nigro-
que capitis velamine, quam etiam sequerentur astra, at non so-
lum præcederent, sicut testatur Euripides in Ioue in his:

μυλαμπικλος δὲ Νύξ ἀστέρων ζυγοῖς
ἄρμα ἑπιμασε ἄστρα δ' ὠμάρτηται.

Induta nigris vestibus currum insilit

Nox astra sunt Deam secuta protinus.

Vehebatur autem à bigis, ut ait Virgilius libro quinto:

Et nox atra polum bigu subuectatenebat.

Quamobrem Apollonius libro tertio Noctem venientem de-
scribens, illam dixit iugum equis imponere:

Νύξ δ' ἐπιπυσιν ἑβασσε ἐπι ζυγά.

Nox iniecit equis iuga.

Quod genus incedendi in Nocte recentius est Homeri tem-
poribus: nam ad Homeri vsque tempora nemo profusus poe-
tarum vectam fuisse in currum noctem scriptum reliquit. Alij
alutam illam fuisse, sicut Cupidinem & Victoriā, tradiderūt:
quam opinionem secutus Virgilius ita scripsit libro octavo:

Noxruit, & fusa tellurem amplectitur alia.

Alij præterea voluerunt hanc ex Oceano consurgere deceden-
te die, sicut idem poeta libro secundo Æneidos:

Venitur interea calum, & ruit Oceano Nox,

Inuoluens umbrā magna terramque polūque.

Quam tamen non ut ex Oceano, sed ut ex Erebo venientem
ita Euripides inuocauit:

πόντια πόντια Νύξ,
ὑποδοτέρα πολυπέπων βροτῶν,
ἑριφόθεν ἰδί μολε μολε κατὰ γῆρας.

Verenda verenda Nox,

Qua das somnia miserū mortalibus,

Ex Erebo veni, cede cede volucris.

Et Orpheus ad inferos lucem mittere, ac rursus ipsam ad illos
accedere scribit in eo carmine:

ἢ φῶς ἐκπέμψας ὑπὸ γῆρας, καὶ πάλι φεύγει
εἰς αἴδη.

Qua lucem pellis sub terras, rursus & ipsa

Tartara nigra petis.

Huic ubi sacrificaretur, mos fuit ut gallus immolaretur, tan-
quam animal silentio aduersariū, ut ait in lib. secundo de Diis

Theogo-

Theagenes. Multi Noctis filii fuisse commemorantur. nam & Rabiem eius filiam fuisse scripsit Euripides in Hercule in-

Λανος:
 Εαρειντα Νυκτος τλωδ' ερωεντις εκγασσ
 λυατα γιρατασ.

*Rabiem senet hanc Nolle natam fidite
 Cuncti videntes.*

Sic etiam Rixam siue Contentionem atque Inuidiam eius filias vocauit Heliodus in Operibus & Diebus inquiring:

τωδ' ε' ε' τριπλω αεσ' ε' ρησ' μιν εγασατο Νυξ ε' ριβινη.

Namque illam primam parienti Nox edidit atra. & quæ in hanc sententiam sequuntur. Deinde idem poeta in Theogonia multos scripsit fuisse Noctis filios quasi subuentaneos, vt est in his versibus:

Νυξ δ' ε' τι κει συμαρον τε μερον, και κ' ηρα μελαγχαν,
 και θ' αλατον, τι κει δ' ε' πισσιν, ε' τι κει δ' ε' φυλον ο' σειρον,
 ε' ν' τι κει μαθησα δια τι κει Νυξ ε' ριβινη.

*Nox peperit Fatumque malum, Parcamiq, nigrantem,
 Et Mortem, & Somnum, & uersaque Somnia: natos
 Hos peperit nulli Dea Nox coniuncta marito.*

Cicero autem in tertio libro de Natura Deorum cum omnes Noctis filios connumerauit, tum illos patre Erebo genitos fuisse tradidit, vt patet in his: Quod si ita est, Cæli quoque parentes Dii habendi sunt, Æther, & Dies, eorumque fratres & sorores: qui à Genealogis antiquis sic nominantur, Amor, Dolus, Metus, Labor, Inuidia, Fatum, Senectus, Mors, Tenebræ, Miseria, Querela, Gratia, Fraus, Pertinacia, Parca, Hesperides, Somnia: quos omnes Erebo & Nocte natos ferunt.

¶ Verum de his quæ fabulosè de Nocte dici solent, satis. Ex illa nuper commemorata pestes natæ esse dicuntur, quoniam insentia & malitia mortalium, quæ Nox est mentis, omnium prope calamitatum quæ humanum genus inuadunt, parens est & alitrix, cum æquitas, tanquam Aquilo leuissimas nubes, has ex hominû conspectu possit propellere. Hæc enim omnia insentiam consequuntur, cum ea quoque quæ sunt nature possint non nihil retardari sapientia, aut certè leuiora effici, vt senectus, amor, fatum, mors, & alia huiusmodi. Noctem antiquissimam appellarunt, quia antequam sol & cælum fieret, nulla erat lux: quam ex Erebo & ab inferis venire sixerunt,

cum terram semper circumeat: nam sole inferiore cœli parte sub terra occultato, apud nos umbrâ esse terræ necesse est, cum nihil aliud sit Nox, quam umbra terræ. Hanc ipsam Noctē tamen nonnulli Cupidinis filiam fuisse dixerunt, ut testatur Orpheus in Argonauticis in his carminibus:

καὶ Διὸς ἡμετέρας κούρη ἐστὶν Ἔρως,
 Νυκτὸς ἀργυρῆτος πατὴρα κλυτὸς, ὃν ῥα θάνατος
 ἐπλότῃσι καλῖναι βρατῆι' πρῶτον γὰρ ἰφάνθη.
geminum præstantem dicite Amorem
Obscura nobis patrem; dixere Phœnetem
Illum mortales quod primum apparuit ille.

Nox a nocendo.

Quod certè nulla alia de causa fictum est, nisi quòd amoris ratio plerunque reddi non possit, aut quòd eius causam conveniat plerunque nocte & silentio occultari. Hanc in cœtu vehi finxerunt antiqui, quia nihil cum labore sit diurnum, & ad narrationis voluptatem. Dicta est eadē mater omnium, quia rerum omnium partum antecesserit. & à nocendo Nox dicitur, ut quidam voluerunt, quia noctis humor infestus sit hominibus, quod vel in laborantibus scabie, vel febre, vel aliis morbis, patet: qui quidem graviores fiunt, magisque infestant per noctem. nunc de Morte dicamus.

De Morte,

CAP. XIII.

MORS cum esset sola propè & potentissima omnium inferorum satelles, omnesq; mortales ad Acherontem finium trauciendos deduceret, nihil propè de se fabulosum audiuit: nisi quòd soror esset Somni, ut scriptum reliquit Homerus in lib. I. Iliadis:

ἔνθ' ὕπνῳ ἑυμβλήτη καὶ στυγῆτι φθασάτις:

Tum Mortis fratrem Somnum convenerat ipsa;

quodque à Nocte matre sua fuisset educata. Quare memori prodidit Pausanias in Eliacis apud Eleos in templo quodā feminam expressam fuisse, quæ pueros sopitos sustineret, manu quidem dextra, album, at sinistra alterum nigrum, & hunc dormienti similem; ambos distortis pedibus: quorum inscriptiones indicabant, alterum esse Somnum, alteram Mortem, at femina quæ illos alebat, Nox erat. Mos erat Morti gallinæum, sicuti Marti & Æsculapio aliquando immolare, quòd ea victima Nox lætaretur ut silentium suum infestare, ac

saepius